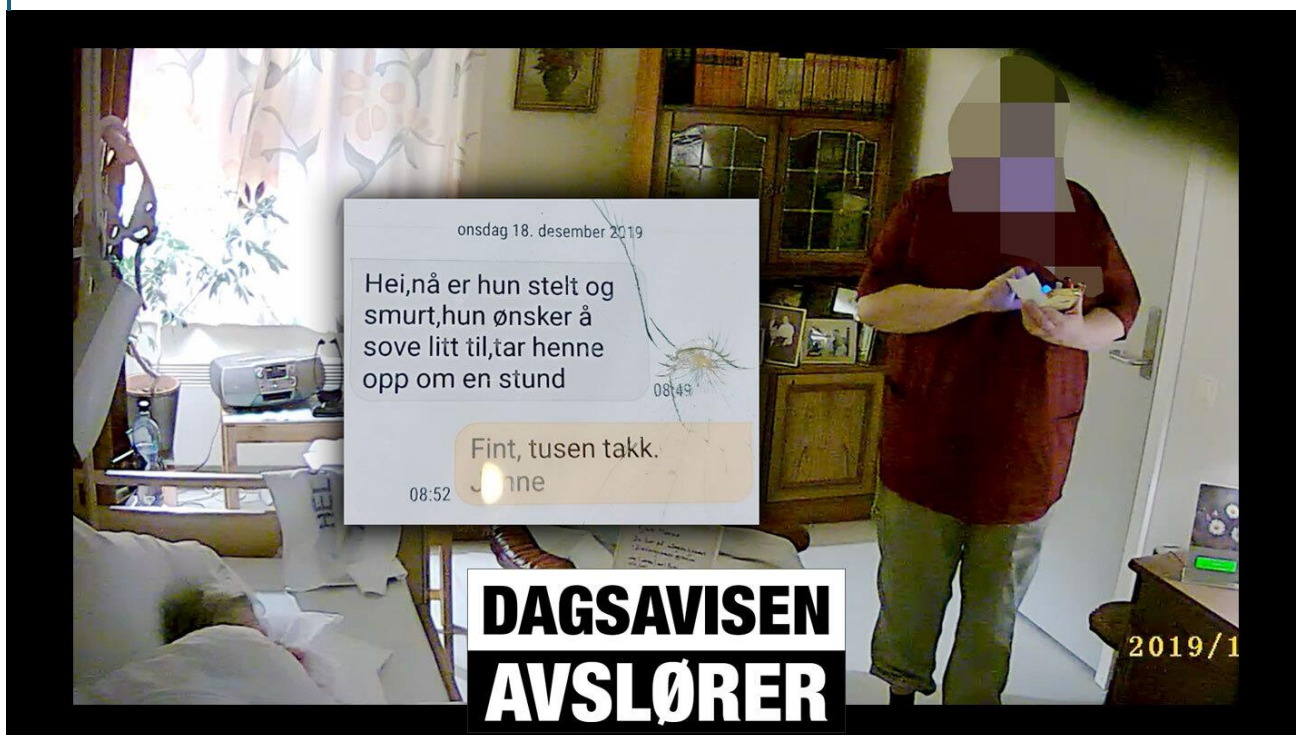

Dagsavisen

Liv Kjønaas- saken

Metoderapport til Skup 2025, Oslo 10. januar 2025

Innholdsfortegnelse

Innsendere.....	2
Innledning.....	2
<i>Dette er saken.....</i>	<i>2</i>
<i>Slik ble vi kjent med saken.....</i>	<i>3</i>
<i>Vi satset der andre ikke ville.....</i>	<i>3</i>
<i>Ressurser.....</i>	<i>4</i>
<i>Mål for arbeidet.....</i>	<i>4</i>
Sakene vi publiserte.....	4
<i>Hovedsak: En uverdigg avslutning på Liv(et).....</i>	<i>4</i>
<i>Reaksjoner: Politikerne kommer på banen.....</i>	<i>5</i>
<i>Oppfølgere: Sykehjemmets vurdering.....</i>	<i>5</i>
<i>Veien videre.....</i>	<i>6</i>
Metoder: Å jobbe med overvåkingsmateriale.....	6
<i>Skjulte opptak.....</i>	<i>6</i>
<i>Håndtering av materialet.....</i>	<i>7</i>
<i>Fra 100 gigabyte til 4.800 ord.....</i>	<i>8</i>
<i>Å forholde seg til en pårørende.....</i>	<i>10</i>
<i>Når ingen vil snakke.....</i>	<i>11</i>
<i>Kort om tidsbruken.....</i>	<i>11</i>
<i>Identifisering.....</i>	<i>12</i>
Avsluttende betraktninger.....	13
<i>Hva lærte vi av å jobbe med denne saken?.....</i>	<i>13</i>
<i>Hvor godt landet vi?.....</i>	<i>13</i>
Vedlegg.....	14

Innsendere

Kenneth Stensrud, journalist

Sissel Hoffengh, journalist

Reportasjeleder: Ines Margot Zander

Redaktør: Kathleen Buer

Kontaktperson: Kenneth Stensrud (452 76 235), kenneth.stensrud@dagsavisen.no

Andre medvirkende:

Stian Fyen, reportasjeleder

Sturla Smári Hanssen, frontsjef

Hermund L. Kjernli, debattansvarlig

Gry Catinka Wold, journalist

Ylva Lie Bjerke, journalist

Ulrik Øen Johnsen, journalist

Jo Moen Bredeveien, kommentator

Innledning

Dette er saken

– Dette er rystende lesning, og en av de verste sakene jeg har sett (...) Det er en fallitterklæring for hele velferdssamfunnet vårt.

Slik reagerte Frp-leder Sylvi Listhaug etter å ha lest historien om hvordan Liv Kjønås ble utsatt for omsorgssvikt ved et sykehjem i Oslo.

Liv Kjønås var en tidligere sykepleier som selv endte opp med å bli avhengig av hjelp fra helsearbeidere. Høsten 2019 flyttet hun til et nytt sykehjem i Oslo. Det skulle bli hennes siste. Etter noen måneder valgte datteren Jann Kjønås, som også var Livs verge, å flytte moren hjem. Hun stolte ikke lenger på at omsorgen Liv fikk på sykehjemmet var god nok.

Årsaken var en stadig voksende mistanke om at de ansatte feilinformerte om hva de hadde gjort for Liv. Datteren fant blant annet medisiner kastet i søpla og do. Moren var sulten, til tross for at det sto i journalen at hun hadde spist. Og en dag oppdaget Janne at moren hadde på seg den samme bleien som om morgenen – til tross for at de ansatte hadde journalført at bleien var skiftet.

Janne bestemte seg derfor for å filme og ta opp lyder av de ansatte på sykehjemmet i skjul. Hun stolte ikke lenger på hva de fortalte henne og ville finne ut selv hva som ble gjort og ikke gjort.

Disse opptakene dannet grunnlaget for sakene Dagsavisen skrev. Gjennom opptakene og pasientjournalene kunne vi dokumentere at Liv Kjønås ble utsatt for omfattende omsorgssvikt og at ansatte drev med systematisk forfalskning av journaler.

Slik ble vi kjent med saken

Som så mange andre saker rundt omkring i norske redaksjoner, startet dette som noe dagligdags og – tilsynelatende – mindre oppsiktsvekkende. I vårt tilfelle et debattinnlegg.

2. februar 2023 sendte Janne Kjønås en epost til debattredaksjonen. En dreven journalist, Hermund L. Kjernli, som nylig hadde begynt i debattavdelingen etter å ha jobbet en rekke år i Demokraten, fattet raskt mistanke om at det kunne ligge en sak her. Det samme gjorde nyhetsredaktør Kathleen Buer og reportasjeleder Ines Margot Zander, som mottok den videresendte eposten.

De koblet på journalist Sissel Hoffengh, som tok kontakt med Janne. Dette var selvsagt ikke et debattinnlegg som kunne trykkes, men kanskje lå det en sak her? Kenneth Stensrud ble involvert senere, da arbeidet med saken virkelig satte i gang.

Fra: Janne Kjønås <janne.kjonaas@gmail.com>
Sendt: torsdag 2. februar 2023 18:10
Til: Debatt <Debatt2@medieservice.onmicrosoft.com>
Emne: Kronikk - Omsorgssvikt - problemstilling som ikke har fått fokus

Hei

Denne kronikken handler i hovedsak om den manglende ansvarliggjøring av forhold som er blitt karakterisert som en fare for liv og helse både av Oslo Kommune Vergemålsavdelingen og statsadvokaten. I tillegg til svikt i pleie og omsorg på sykehjem og omfattende dokumentasjon av overlatt feilføring av pleiejournalen, setter dermed kronikken fokus på at omsorgssvikt på sykehjem står i en større samfunnsmessig sammenheng, med manglende oppfølging og ansvarliggjøring fra offentlige etaters side.

Følgende saksnummer er knyttet til innholdet i kronikken:

Eposten som startet det hele.

Vi satset der andre ikke ville

Eposten som Dagsavisen mottok, var langt ifra den eneste Janne Kjønås hadde sendt. Forut for dette hadde hun forsøkt å varsle mange ulike personer og instanser om morens behandling på sykehjemmet.

Janne hadde henvendt seg til Statsforvalteren, Sivilombudet, Statsadvokaten, politiet, Eldreombudet, helsebyrådet i Oslo, helseministeren, Helse- og omsorgsdepartementet, Helse- og omsorgskomiteen og Justiskomiteen på Stortinget, samt en rekke navngitte politikere – for å nevne noen.

Hun hadde også vært i kontakt med en rekke mediehus.

Dagsavisen var den eneste som valgte å gå videre med saken.

Vi mener denne saken er et godt eksempel på viktigheten av å lytte og gi en kilde oppmerksomhet, selv hvis vedkommende fremstår desperat. Noen ganger kan det virke avskrekkende for en redaksjon. Og erfaringer tilsier at mye av det som kommer inn av nyhetsinnspill, ikke er en sak likevel. Men ikke alltid. Den ene gangen kan det være verdt å gi tipset en sjanse. Slik som i dette tilfellet.

Ressurser

Det var viktig for redaksjonsledelsen at ikke Sissel Hoffengh skulle jobbe alene med denne saken. Erfaringsmessig er det best å være minst to som jobber sammen om et graveprosjekt. Det tok rundt et år fra vi mottok debattinnlegget til den første saken ble publisert. Det henger sammen med omorganisering i nyhetsavdelingen og endring av turnus. Å skulle gå gjennom all dokumentasjon, viste seg også å være svært tidkrevende, og for å få det til måtte Stensrud i en periode fritas fra turnus og bli skjermet fra den daglige nyhetsjobbingen. Hoffengh var også i perioder skjermet for å jobbe med dette prosjektet. Å skulle skjerme to journalister fra daglig nyhetsjobbing, er krevende for en avis midt i en omstilling. Redaksjonsledelsen mente imidlertid det var verdt det.

Mål for arbeidet

Da vi først begynte med saken var målet å dokumentere at en beboer ved et sykehjem ble utsatt for omsorgssvikt. Materialet viste at vi kunne dokumentere omfattende journalforfalskning ved et sykehjem over tid. Så vidt oss bekjent har ikke dette blitt dokumentert tidligere. Brennpunkt har med dokumentaren «Omsorg bak lukkede dører» vist at eldre som bor hjemme utsettes for omsorgssvikt. Det vi ønsket å vise var at dette også kunne gjelde sykehjemsbeboere.

Sakene vi publiserte

Hovedsak, En uverdigg avslutning på Liv(et): Slik avdekket datteren omsorgssvikt mot moren Liv (95)

5. juni 2024. Nesten halvannet år etter at Janne tok kontakt, ble [den første saken](#) publisert. Den tar for seg hvordan Liv ble behandlet på sykehjemmet.

I saken kunne vi avdekke at enkelte ansatte blant annet journalførte mat, drikke og selv medisiner, uten at det hadde blitt gitt til Liv. Det var dessuten ikke uvanlig at stellet som Liv fikk var mangelfullt, for eksempel ved at hun ikke ble vasket nedentil under skift av bleier. Opptakene bekreftet også Jannes antakelser om at ansatte kunne lyve til henne når hun spurte dem om hva slags pleie moren hadde fått.

Det var langt flere påstander fra Jannes side og hendelser på opptakene som vi ikke kunne publisere, fordi det rett og slett ikke var godt nok dokumentert – og derfor ikke mulig for oss å verifisere.

Vi valgte å holde en nøktern linje. Vi var svært nøye med adjektivbruken i alle saker. Det var viktig for oss under hele arbeidet å ikke forsøke å gjøre dette til noe større enn det var. Et eksempel på dette var å ikke dra noen linjer mellom Livs behandling på sykehjemmet og hennes død den påfølgende sommeren. Hun fikk en uverdigg slutt på livet, men sykehjemmet var ikke til å klandre for hennes død.

Samtidig som at hovedsaken ble publisert, hadde vi også klar en oppfølger: [Politiet henla sak mot sykehjem som Statsforvalteren slo fast hadde brutt loven](#). Den forteller litt om hvor mye motgang Janne har hatt i arbeidet med å bringe saken fram i lyset.

Vi hadde også klar [en reaksjonssak](#) med ulike fagpersoner som kilder. De kunne fortelle at måten Liv ble behandlet på ikke var god nok, men at historien hennes neppe er unik.

Reaksjoner: Politikerne kommer på banen

Det tok ikke lang tid før «alle» i det politiske miljøet ville kommentere saken. Responsen var overveldende, og vi var nødt til å takke nei til enkelte politikere som ønsket å kommentere saken.

Frp-leder Sylvi Listhaug kalte det [«en av de verste sakene jeg har sett»](#), mens Aps helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre sa til Dagsavisen at han [ble både sint og lei seg](#) av saken.

Rødt-politiker Siavash Mobasherhi var blant dem som engasjerte seg mest. Han presset på for at byrådet i Oslo skulle granske kommunens sykehjem, for å forsikre seg om at det ikke finnes flere historier lik den til Liv.

Det endte opp med at byrådet omprioriterte penger og gikk inn for å gjennomføre en ekstern granskning av forholdene ved alle sykehjemmene i Oslo. Vi venter fortsatt på resultatet av granskningen.

Oppfølgere: Sykehjemmets vurdering

Sykehjemmet ville ikke kommentere saken om Liv Kjønås, til tross for en rekke henvendelser fra oss. I stedet ble vi henvendt til – og fikk til slutt et intervju med – øverste leder for organisasjonen som eier det aktuelle sykehjemmet. Personen gjorde det klart at ingen andre som representerte sykehjemmet ville uttale seg til oss. Dermed manglet vi stemmene til dem som sto saken nærmest (noe vi kommer tilbake til senere i rapporten).

Vi fant likevel noen stemmer i Oslo kommunes postjournal. Der kom vi over et dokument sendt fra sykehjemmet til Sykehjemsetaten i Oslo, hvor de redegjorde for saken og hva de hadde lært av den. Dette var en redegjørelse som kom på bakgrunn av Statsforvalterens granskning, altså før vi begynte å se på den.

Vi ba om innsyn, men fikk kun en sterkt sensurert versjon av brevet. Sensureringen var så omfattende at vi ikke kunne bruke dokumentet til en sak. Så godt som alle av sykehjemmets betraktninger var utelatt.

Vi skjønnte at vi ikke kom noen vei. Løsningen ble å ta en snarvei.

Vi ba Janne Kjønås om å søke om innsyn i samme dokument. Som Livs verge og datter, var hun ikke underlagt de samme begrensninger om innsyn som oss i pressen. Det førte til at hun fikk innsyn. Deretter sendte hun det usensurerte brevet til oss.

Endelig fikk vi se et lite glimt av hva de nærmeste lederne på sykehjemmet mente om saken. Det førte til [én av flere oppfølgersaker](#) vi skrev. Det var viktig for oss å kunne belyse saken fra så mange sider som mulig.

Veien videre

Endelig punktum i saken om Liv Kjønås er ennå ikke satt.

Dagsavisens saker førte som nevnt til at det skal iverksettes en ekstern granskning av forholdene ved sykehjemmene i Oslo. Det siste vi hørte fra helsebyråden var at det nå jobbes med å finne ut av hvordan dette skal gjennomføres i praksis. De har lovet å holde oss oppdatert om veien videre.

Vi kommer derfor til å fortsette å følge saken, etter hvert som det skjer nye utviklinger.

Janne Kjønås har uttrykt stor glede for at saken endelig har fått den oppmerksomheten hun mener den fortjener.

Det skjulte kameraet på rommet til Liv Kjønås ga et sjeldent innblikk i norsk eldreomsorg, sett fra en sykehjembeboers ståsted.

Metoder: Å jobbe med overvåkingsmateriale

Skjulte opptak

Dagsavisen fikk tilgang til to ulike sett med opptak. Det første, og viktigste, materialet var videofilene. Dette er informasjon som Statsforvalteren også fikk tilgang til.

Janne Kjønås hadde i samråd med moren plassert et kamera på en hattehylle inne på morens rom. Det startet å filme ett minutter lange klipp hver gang det registrerte bevegelse på rommet. Hvis det ikke var noe bevegelse der, var kameraet kun i standbymodus.

Janne byttet batteri og minnekort på kameraet regelmessig, ettersom hun var innom moren hver dag (dette kunne ses på klippene). Dermed var kameraet aktivert gjennom hele perioden og filmet alt som skjedde på Livs rom til alle døgnets tider. Dette inkluderte bevegelser i senga om natten eller andre øyeblikk som ikke var relevante for saken vår. Vi fikk tilgang på alt video- og lydopptak, uavhengig av relevans.

Janne plasserte kameraet på Livs rom 28. november 2019. Siste dag med opptak ble gjort 21. desember 2019, som var samme dag Liv forlot sykehjemmet for godt.

Kameraet sto plassert samme sted hele tiden og filmet ikke noe av det som skjedde på baderommet.

Den andre samlingen med opptak var lydfiler. Dette var filer som, i likhet med videoklippene, automatisk ble tatt opp på Livs rom når det var aktivitet der – i dette tilfellet i form av lyder i stedet for bevegelser.

Noen lydklipp ble også tatt opp utenfor Livs rom, ved at Janne bar opptakeren på kroppen (skjult) mens hun var andre steder på sykehjemmet og for eksempel snakket med ansatte. Dette var opptak fra samtaler som Janne Kjønås selv var en del av.

Vi rådførte oss med advokat om lyd- og videoopptakene mens vi jobbet med saken. Skjulte opptak er tross alt et verktøy i journalisters verktøykasse som kan brukes for å avdekke kritikkverdige forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning. Metoden skal kun benyttes om det er den eneste måten å avdekke slike forhold, ifølge Vær varsom-plakaten. Og selv om vi ikke hadde gjort opptakene selv, men kun fått tilgang på materialet, søkte vi juridisk bistand. Det hadde spesielt stor betydning at:

- Janne satte opp kameraet *i samråd* med moren Liv som hun også var *juridisk verge for*. Til tross for at Liv var dement, ga hun uttrykk for at dette var *noe hun ønsket*
- Janne gjorde opptakene i det som må anses som morens private hjem. Liv (og til tider Janne) var også *en del av opptakene*

Janne informerte verken sykehjemmet eller de ansatte om opptakene. Men uten hennes dokumentasjon ville vi derimot aldri ha visst om de kritikkverdige forholdene som Liv ble utsatt for. Opptakene var nødvendige for å avdekke omsorgssvikt og journalforfalskning.

Håndtering av materialet

Dagsavisen fikk tilgang til video- og lydopptakene i sin helhet. Det var mange hensyn å ta. Blant annet var det et sterkt ønske at ingen andre enn oss skulle få tilgang til dem, og det var også bekymring for at opptakene skulle komme på avveie.

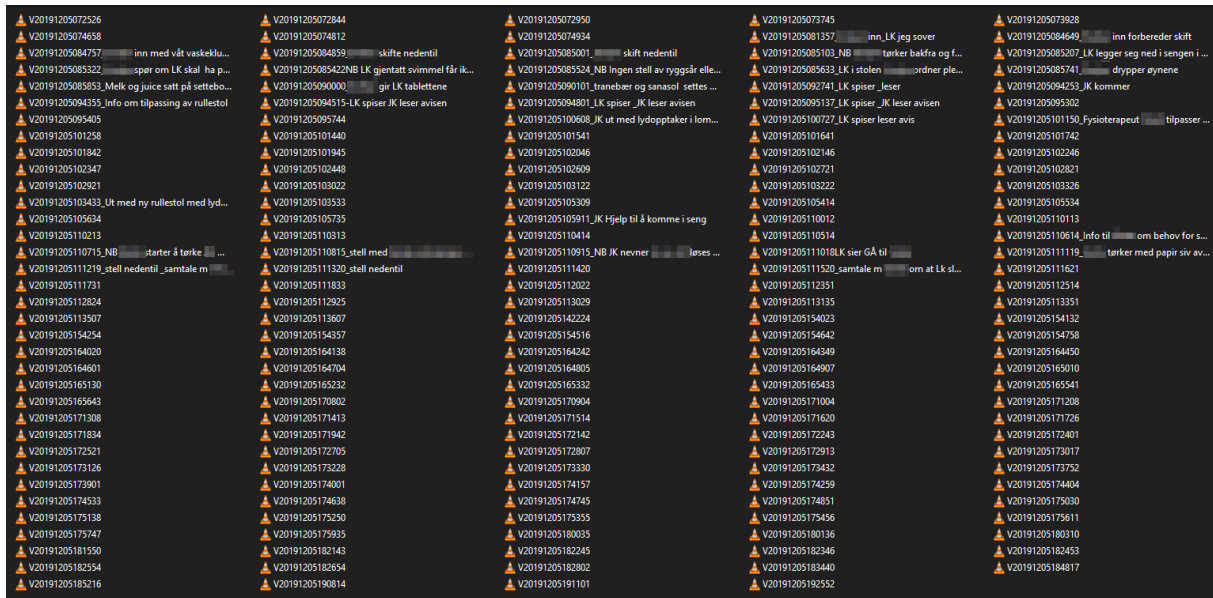
Opptakene var blitt oppbevart, med tilhørende dokumentasjon, på en ekstern harddisk. Vi fikk lov til å kopiere materialet fra harddisken over til en trygg jobbenhet som vi kunne bruke for å gjennomgå innholdet.

Vi måtte også forholde oss til at videoopptakene viste en avdød persons svært private, sårbare og intime stunder. Det at Janne var den hun var og kunne snakke på vegne av sin avdøde mor, gjorde oss trygge. Hun ville svært gjerne få fram uretten moren hadde blitt utsatt for, selv på

bekostning av morens privatliv (overfor oss som så opptakene). Janne var selv på mange av videofilene, ofte i svært sårbare situasjoner med gråting, fortvilelse, anger eller andre følelser, samt private samtaler med moren.

En annen betraktning som dukket opp, var selvsagt de ansatte. De visste ikke at de ble filmet, men nettopp dette var avgjørende for at de opptrådte som de gjorde foran kamera – uten forsøk på å skjule noe. Det hadde betydning for valget om å ikke identifisere sykehjemmet, noe vi kommer tilbake til.

Videofiler fra en tilfeldig valgt dag i arbeidet med å gjennomgå materialet. Hver fil var ett minutt langt.

Fra 100 gigabyte til 4.800 ord

Janne hadde filmet fra 28. november til 21. desember, altså i 25 dager. Videopptakene utgjorde til sammen nesten 4.000 ulike klipp på ganske nøyaktig 100 gigabyte. Hvert klipp varte i ett minutt, noe som betyr at vi satt på omtrent 66 timer med opptak.

I tillegg hadde vi over 1.600 lydfiler av varierende lengde.

Da vi først ble klar over omfanget, var den umiddelbare reaksjonen en blanding av overveldelse og lammelse.

Så, hvordan løste vi dette?

Vi startet med å se igjennom de to første dagene med video- og lydopptak på egenhånd og ta notater underveis. Mens videoen ble spilt av i et vindu, hadde vi programmet Notepad oppe i et annet og noterte alle hendelser sammen med tidspunkt. Vi hadde også et vindu oppe på skjermen som viste Livs pasient- og drikkejournal. Her sto alt de ansatte signerte for at de hadde gjort gjennom et helt døgn, fordelt på klokkeslett. Så sammenlignet vi dette med opptakene.

Resultatet var sjokkerende allerede fra dag én med opptak. Mye av det som de ansatte kvitterte for, hadde aldri skjedd. Da skjønnte vi at vi hadde en sak. Samtidig fikk Jannes ord mer troverdighet.

Etter å ha sett på de to første dagene med klipp helt på egenhånd, endret vi arbeidsmetode. Vi åpnet et nytt dokument på PC-skjermen: Jannes transkribering, som vi også hadde fått tilgang til.

Janne hadde nemlig transkribert mesteparten av videofilene og en betydelig del av lydfilene. Transkriberingen utgjorde 212 sider i et PDF-dokument.

Det var uansett viktig for oss å verifisere alt innholdet. Vi kunne ikke ta hennes transkribering for god fisk, særlig ettersom hun hadde en sterk emosjonell tilknytning til saken. Vi måtte legge til grunn at hennes transkribering kunne inneholde feiltolkninger siden hun selv var part i saken.

Det viste seg raskt at vi gjorde rett i å se over innholdet selv. Det var tydelig at Jannes oppfatning av hva som skjedde på videoklippene ikke alltid var en helt korrekt gjengivelse av virkeligheten. Den var noen ganger farget av hennes egne meninger. Likevel var transkriberingen hennes et viktig verktøy for oss for å sortere ut hendelser i opptakene som vi ville se nærmere på, i stedet for å titte på all dødtid.

Til slutt endte vi opp med et langt dokument med viktige hendelser, fordelt på dager og tidspunkter. Mye av det viktigste vi fant var ting som *ikke* dukket opp på klippene. Det var svært mange tilfeller av at enkelte helsefagarbeidere signerte for at de hadde gitt Liv ulik pleie til angitte tidspunkter, men opptakene viste at det aldri skjedde. Ikke bare til det angitte tidspunktet, men i det hele tatt den dagen.

Etter å ha skaffet en oversikt over avvik fra hva som ble loggført og hva som faktisk skjedde i praksis, kunne vi begynne å skrive. Den første saken endte opp på omtrent 4.800 ord.

Vi tør ikke tenke (og har heller ikke tall) på hvor mange timer som lå bak de ordene.

R-10 051219 kl. 07.19 (6.18 min)

Janne kommer. Janne vil hjelpe Liv med å drikke. Skal finne melk. Liv spør «hvem, hva, hvor og hvorfor». Janne svarer [redacted] Liv spør «hvorfor», og Janne svarer at Liv ikke klarer seg hjemme, Janne må passe på at Liv drikker pga at Liv har tendenser til UVI. Janne gir immunstimulerende. Skåler. Gir C-vitamin.

R-11 051219 kl. 07.28 (22.53 min)

Janne er der, skåler. **Liv kjenner seg slapp.** Janne gir C-vitaminer, og håper det hjelper. Liv drikker melk. Janne tror ikke Liv har feber. Litt mørkt ute. 1. torsdag i advent. Liv spør «Hvem, hva, hvor, hvorfor». Gjentar dette flere ganger og Janne forklarer flere ganger. Janne kommer pga problemer med UVI. Veldig viktig med drikke. Janne skal på jobb etterpå – og så kommer hun tilbake i kveld. De skåler. Janne blander eplejuice og C-vitamin, men det smaker åpenbart ikke så bra. Janne synger morgensang, en folketone. Janne sier at Liv kan hvile, så kommer stell etterpå. Janne sier at de sees etterpå. Gir immunstimulerende. Janne går.

Janne Kjønaas hadde transkribert store deler av videomaterialet vi gjennomgikk. Her er et lite utdrag fra en tilfeldig dag.

Å forholde seg til en pårørende

Janne Kjønås var ikke bare Livs datter, men også verge. Hun hadde stort ansvar (og makt) over Livs liv.

Hun var også vår desidert viktigste kilde. Før vi i det hele tatt satte i gang med denne saken, var det derfor helt avgjørende for oss å møte henne for å kunne få en følelse av om hun kunne være en god kilde for dette sakskomplekset.

Vi ville møte henne ansikt til ansikt før vi gravde oss ordentlig ned i saken for å verifisere de alvorlige påstandene hun kom med. Dette gjorde hver av journalistene enkeltvis.

Vi var begge enige om at hun var en ressurssterk og oppegående person. Ingenting gjorde at vi oppfattet henne som utroverdig.

Som nevnt var Janne en part i denne saken. Samtidig gjorde hun det klart helt fra første kommunikasjon, da hun sendte inn debattinnlegget, at dette ikke var en sak som hadde noen personlig betydning for verken henne eller moren. Liv var allerede var død. I stedet ønsket hun å bidra til å hindre at andre på sykehjem skal ha tilsvarende opplevelser. Hennes håp var at å belyse hva som hadde skjedd med moren, kunne føre til tiltak som styrker sikkerheten til andre pleietrengende på sykehjem.

Hennes motivasjon hadde betydning for hvordan vi så på saken og henne som kilde, i positiv forstand.

Janne Kjønås (til h.) var vår viktigste kilde. Samtidig var hun partisk. Dermed var det avgjørende for oss å se opptakene selv.

Når ingen vil snakke

Å belyse alle sider av en sak er en av grunnpilarene i alt journalistisk arbeid. Derfor er samtidig imøtegåelse så viktig. Det ble dermed et stort problem for oss at ingen fra sykehjemmet ville snakke. Å innhente samtidig imøtegåelse og forsikre oss om at de som var omtalt i saken var kjent med at de hadde muligheten til å fortelle sin versjon, var krevende.

Det nærmeste vi kom var telefon- og SMS-kontakt med en av helsefagarbeiderne på opptakene som hadde signert for tjenester i Livs pasientjournal som aldri ble utført.

Personen gjorde det klart at ansatte har munnkurv og ikke kan snakke med pressen. Selv om vedkommende ikke lenger var ansatt på sykehjemmet, og selv om vi ga personen en oversikt over funnene våre, ville vedkommende ikke snakke med oss «on the record».

Vi forsikret oss også om at en av de andre helsefagarbeiderne som var sentral i var klar over at vi jobbet med saken og at vedkommende var kjent med at hen hadde mulighet til å komme med sitt syn på saken. Vi forsøkte alle tilgjengelige kommunikasjonskanaler. Både via meldinger på Facebook som ble lest og via arbeidsgiver. Personen svarte oss aldri og arbeidsgiver ga beskjed om at personen ikke ønsket å snakke med oss.

Vi fikk dermed aldri en forklaring fra de ansatte. Kun ledelsen, via redegjørelsen i brevet vi skaffet oss og gjennom et intervju med øverste leder for sykehjemmets eierorganisasjon.

Det mener vi var synd, men likevel ikke av avgjørende betydning for saken vår og publiseringen av den. For oss var det avgjørende at vi var sikre på at alle som var omtalt i saken var kjent med at de hadde mulighet til å gi samtidig imøtegåelse.

Til slutt måtte vi la det som skjedde på opptakene og det som de ansatte signerte for i journalene snakke for seg selv.

Kort om tidsbruken

Det gikk nesten halvannet år fra Janne Kjønås tok kontakt med avisa, til den første saken ble publisert. Det var det flere grunner til. For det første var dette en svært tidkrevende sak å jobbe med. Å gjennomgå alt tilsendt materiale, i tillegg til å forholde seg til mange etiske problemstillinger, var en lang prosess.

Bare det å se over alt video- og lydmateriale tok flere måneder.

Vi visste heldigvis at vi var alene om saken. Liv var dessuten død, og det var ikke noen tidsfrist å forholde seg til i arbeidet vårt. Det gjorde at vi ikke stresset.

I tillegg hadde vi en avisledelse som ga oss journalister den tiden vi trengte for å gjøre dette godt – og riktig. Det var helt nødvendig for utfallet.

Det samme var Jannes tålmodighet. Hun hadde stor forståelse for at arbeidet vårt ville ta tid, og purret aldri på oss. I stedet ga hun oss rom til å jobbe i fred og ro.

Valget om å ikke identifisere

Vi besluttet tidlig å ikke identifisere pleierne i opptakene. De var ikke klar over at de ble filmet på jobb. Dessuten mener vi ikke deres overtramp var av en karakter som forsvarer identifisering. Vårt mål var å dokumentere systemsvikt, ikke henge ut enkeltmedarbeidere eller utsette dem for større belastning enn nødvendig. Pleierne ble selvsagt nøye sladdet i alle stillbilder og opptak som ble publisert i Dagsavisen. I sakene ble de omtalt som helsefagsarbeiderne, ansatte, erfarne sykehjemansatte og pleiere.

Det er sjeldent mulig med «full anonymisering». Pleierne og deres kolleger vil så klart kunne dra kjennskap på hvem som blir omtalt i saken. Det vil også muligens andre beboere og pårørende. Det vil så klart være belastende for de som er omtalt i saken. Men hadde vi ikke beskrevet enkeltansattes handlinger, ville vi ikke vært i stand til å fortelle historien så detaljert at den faktisk viste omsorgssvikt og omfattende journalforfalskning over tid.

Beslutningen om å ikke identifisere sykehjemmet var vanskeligere. Vi måtte veie det allmenne informasjonsbehovet, det å ikke skulle kaste mistanke over andre opp mot det å skulle skjerme enkeltpersoner mot en stor belastning. Vi vurderte ulike grader av identifisering og anonymisering av sykehjemmet. Blant annet full identifisering og kun å opplyse om hvilken bydel sykehjemmet lå i. Å ikke identifisere sykehjemmet kunne føre til spekulasjoner om hvilket sykehjem det var, i tillegg til mistanke mot andre sykehjem. Hadde vi skrevet hvilken bydel det var i, kunne det ha hatt samme effekt.

Hadde vi identifisert sykehjemmet, ville det ha vært enklere for andre redaksjoner å jobbe seg inn i saken. Det kunne ha vært positivt. Likevel veide hensynet til å skjerme pleierne tyngre.

At sykehjemmet hadde relativt få ansatte, bidro også til valget om å ikke identifisere sykehjemmet– utover at det var et sykehjem i Oslo. Det mener vi fortsatt var en riktig vurdering.

Avsluttende betraktninger

Hva lærte vi av å jobbe med denne saken?

I denne saken møtte vi på en rekke etiske problemstillinger, vi måtte jobbe systematisk over tid, og vi måtte sette av tid til å verifisere en stor mengde materiale. Den aller største lærdommen med dette prosjektet var at selv mellomstore redaksjoner kan jobbe undersøkende, så sant det prioriteres og rammevilkårene for journalistene er til stede. For å komme i mål med undersøkende prosjekter, må ansatte skjermes fra det daglige nyhetsløpet i perioder, og særlig i innspurtsfasen. Dette var også første gang vi benyttet oss av deler av Senter for undersøkende journalistikk's metoder, blant annet «linje for linje». Det gjorde at vi var helt trygge på de etiske vurderingene før publisering.

Hvor godt landet vi?

Saken har fått stor politisk oppmerksomhet, vi klarte for første gang å dokumentere omfattende journalforfalskning over tid. Og selv om dette er en enkelthistorie, tror ikke ekspertene den er unik. I tillegg har saken fått konsekvenser i form av politiske reaksjoner, og i tillegg ble det iverksatt en granskning av alle sykehjem i Oslo.

Vedlegg

Temaside for Liv Kjønås-saken:

<https://www.dagsavisen.no/tags/liv-kjonaas/>

Hovedsaken: <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2024/06/05/slik-avdekket-datteren-omsorgsvikt-mot-moren-liv-95/>

Oppfølgere: <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2024/06/05/politiet-henla-sak-mot-sykehjem-som-statsforvalteren-slo-fast-hadde-brutt-loven/>

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2024/06/05/reagerer-pa-omsorgssvikt-i-sykehjem-alvorlig-men-gjenkjennbart/>

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2024/06/06/dette-er-rystende-lesing-og-en-av-de-verste-sakene-jeg-har-sett/>

<https://www.dagsavisen.no/oslo/nyheter/2024/06/06/krever-gjennomgang-av-alle-sykehjem-i-oslo/>

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2024/06/12/ekstern-granskning-av-eldreomsorgen-i-oslo/>

Kommentar: <https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2024/06/05/en-uverdige-avslutning-pa-livet/>

Vi legger også ved PDF av enkelte papirutgaver hvor saken var oppslag.